

A Fővárosi Ítéletábra a Sipos Ügyvédi Iroda; ügyintéző: dr. Sipos Balázs Tihamér ügyvéd által képviselt I. - IV. rendű felpereseknek a dr. Guba Imre kamarai jogtanácsos által képviselt alperes ellen sérelemdíj és kártérítés iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2019. május 2. napján meghozott 25.P.24.684/2017/27. számú ítélete ellen az alperes részéről 28. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett rendelkezéseit részben megváltoztatja, és az alperes marasztalásának tőkeösszegét a II. rendű felperes javára 22.127.666 (huszonkétmillió-százhuszonhétezer-hatszázhatvanhat) forintról 17.127.666 (tizenhétmillió-százhuszonhétezer-hatszázhatvanhat) forintra, a III. rendű felperes javára 16.053.551 (tizenhatmillió-ötvenháromezer-ötszázötvenegy) forintról 11.053.551 (tizenegymillió-ötvenháromezer-ötszázötvenegy) forintra, a IV. rendű felperes javára 8.000.000 (nyolcmillió) forintról 6.000.000 (hatmillió) forintra, az alperes által fizetendő perköltség összegét az I. rendű felperes javára 1.320.800 (egymillió-háromszázhuszezer-nyolcszáz) forintra, a II. rendű felperes javára 406.400 (négy százhatvan négy ezer-négy száz) forintra, a III. rendű felperes javára 368.300 (három százhatvan nyolc ezer-három száz) forintra, a IV. rendű felperes javára 381.000 (három száznyolcvan egy ezer) forintra szállítja. Az alperes által a III. rendű felperesnek fizetendő járadékból 210.840 (kétszáz tízezer-nyolcszáz negyven) forint teljesítésének véghatáridejét 2034. január 8. napjában állapítja meg.

Az alperes által fizetendő állam által előlegezett költség összegét 698.792 (hatszáz kilencven nyolc ezer-hétszáz kilencven kettő) forintra, a kereseti illeték összegét 1.200.000 (egymillió-kétszáz ezer) forintra szállítja, és megállapítja, hogy további 174.698 (százhetven négy ezer-hatszáz kilencven nyolc) forint költséget és 300.000 (három száz ezer) forint illetéket az állam visel.

Egyebekben az elsőfokú ítéletet helyben hagyja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű felperesnek 381.000 (három száznyolcvan egy ezer) forint, a II. rendű felperesnek 88.900 (nyolcvan nyolc ezer-kilenc száz) forint, a III. rendű felperesnek 44.450 (negyven négy ezer-négy százötven) forint és a IV. rendű felperesnek 63.500 (hatvanháromezer-ötszáz) forint másodfokú perköltséget.

A le nem rótt 2.500.000 (kétfélmillió-ötszáz ezer) forint fellebbezési illetékből 1.825.000 (egymillió-nyolcszázhuszonöt ezer) forintot az alperes köteles megfizetni az államnak külön felhívásra, míg 675.000 (hatszázhetvenöt ezer) forint illetéket az állam visel.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

## I n d o k o l á s

A felperesek az I. rendű felperes 2016. július 4-én bekövetkezett balesetéből eredően egyes személyiségi jogaik megsértésének megállapítása, sérelemdíj megfizetése és az I-III. rendű felperesek kártérítés iránt indítottak pert az alperessel szemben.

Végleges keresetük szerint

- az I. rendű felperes további 22.000.000 forint sérelemdíj és 2016. július 4-től késedelmi kamat, és az alperes által már megtérített 2.000.000 forint után 2016. július 4-től 2017. június 30-ig, 1.000.000 forint után 2016. július 4-től 2017. június 12-ig, 5.000.000 forint után 2016. július 4-től 2017. augusztus 23-ig késedelmi kamat, a meghíúsult járművezetési tanfolyam költségére 40.000 forint és 2016. július 4-től késedelmi kamat, a 2016. július 5. és 31. között felmerült 40.924 forint keresetvesztés és 2017. augusztus 1-től annak késedelmi kamata, továbbá 2019. május 1. napjától havi 425.000 forint költség (ebből ápolásra 300.000 forint, gyógyszerre és a személyes gondoskodás eszközeire 125.000 forint), és - a nyugdíjkorhatár betöltéséig - havi 121.575 forint jövedelempótló járadék, valamint lejárt járadékként 4.300.000 forint és 2018. június 1-től, illetve 929.272 forint és 2019. január 1-től késedelmi kamat,
- a II. rendű felperes további 15.000.000 forint sérelemdíj és 2016. július 4-től késedelmi kamat, az alperes által már megfizetett 2.000.000 forint után 2016. július 4-től 2018. március 2-ig késedelmi kamat, 300.000 forint gyógyászati segédeszköz költség és 2017. december 16-tól késedelmi kamat, valamint 4.527.632 forint lejárt és 2019. május 1-től - a nyugdíjkorhatár betöltéséig - havi 224.288 forint keresetpótló járadék,
- a III. rendű felperes további 13.000.000 forint sérelemdíj és 2016. július 4-től késedelmi kamat, az alperes által már megtérített 2.000.000 forint után 2016. július 4-től 2018. március 2-ig késedelmi kamat, 123.425 forint parkolóhely kialakítási költség és 2017. október 14-től késedelmi kamat, 31.800 forint masszázs-tanfolyam költsége és 2018. január 26-tól késedelmi kamat, a 2016. szeptember 19. és 2018. augusztus 29. közötti időszakra 1.063.989 forint keresetvesztés és annak 2017. szeptember 9-től számított késedelmi kamata, 2019. május 1-től havi 10.000-10.000 forint közlekedési és rezsi többletköltség és - a nyugdíjkorhatár betöltéséig - havi 210.840 forint keresetpótló járadék, valamint 440.000 forint lejárt költség- és 1.394.337 forint keresetpótló járadék, és ezek 2018. június 1-től illetve 2019. január 20-tól számított késedelmi kamata,
- a IV. rendű felperes 8.000.000 forint sérelemdíj és 2016. július 4-től késedelmi kamat megfizetésére kérte kötelezni az alperest.

Az alperes a már teljesített összegeken túl az I. rendű felperes esetében 7.000.000 forint, a II-III. rendű felperesek esetében személyenként 4.000.000 forint, a IV. rendű felperes esetében 2.000.000 forint sérelemdíj, és a II-III. rendű felperesek keresetvesztése és keresetpótló járadéka kivételével az I-III. rendű felperesek keresete szerinti kártérítés erejéig a követeléseket elismerte, ezt meghaladóan a kereset elutasítását kérte. Álláspontja szerint a II. rendű felperes másodállását nem tudta volna ellátni, a III. rendű felperes pedig sürgősen, a kárenyhítési kötelezettségének megszegésével szüntette meg munkaviszonyát. A felperesek által bizonyítottan elszenvedett jogsértésekhez képest a megfizetett, illetve elismert sérelemdíjak arányosak.

Az elsőfokú bíróság ítéletével az alperest az I. rendű felperes javára 27.370.196 forint, és ebből 2.200.000 forint és 2.100.000 forint után 2018. június 1-től, 40.000 forint után 2016. július 4-től, 40.924 forint 2018. szeptember 1-től, 929.272 forint után 2019. január 1-től a kifizetésig a mindenkori késellemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki

alapkamatnak megfelelő mértékű késedelmi kamat, 2.000.000 forint után 2016. július 4-től 2017. június 30-ig, 1.000.000 forint után 2016. július 4-től 2017. június 12-ig, 5.000.000 forint után 2016. július 4-től 2017. augusztus 23-ig késedelmi kamat, a II. rendű felperes javára 22.127.666 forint és ebből 300.000 forint után 2017. december 16-tól, 2.300.034 forint után 2017. február 2-től, 4.527.632 forint után 2017. július 1-től a kifizetésig késedelmi kamat, továbbá 2.000.000 forint után 2016. július 4-től 2018. március 2-ig késedelmi kamat, a III. rendű felperes javára 16.053.551 forint és ebből 440.000 forint után 2018. június 1-től, 123.425 forint után 2017. október 14-től, 31.800 forint után 2018. január 26-tól, 1.063.989 forint után 2017. szeptember 9-től 1.394.337 forint után 2019. január 20-tól a kifizetésig késedelmi kamat, továbbá 2.000.000 forint után 2016. július 4-től 2018. március 2-ig késedelmi kamat megfizetésére kötelezte. Az alperest továbbá a IV. rendű felperes javára 8.000.000 forint, 2019. május 1-től minden hónapban előre esedékesen a hónap 15. napjáig az I. rendű felperes javára 576.575 forint, a II. rendű felperes javára 224.288 forint, a III. rendű felperes javára 230.840 forint, valamint az I. rendű felperes javára 4.354.715 forint, a II. rendű felperes javára 3.152.029 forint, a III. rendű felperes javára 2.390.601 forint, a IV. rendű felperes javára 1.016.000 forint perköltség megfizetésére kötelezte, ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Az alperest a Gazdasági Hivatalának felhívására 873.490 forint költség, az államnak külön felhívásra pedig 1.500.000 forint le nem rótt illeték megfizetésére kötelezte.

Az elsőfokú bíróság ítéletében tényként állapította meg, hogy 2016. július 4-én az alperes biztosítottja gépjárművével egy gyalogátkelőhelyen elütötte az I. rendű felperest, ezért a bíróság jogerős ítéletével bűnösnek mondta ki közúti baleset okozásának vétségében. A balesetben elszenvedett súlyos koponyasérülései miatt az I. rendű felperesnél vigil kóma maradt vissza. A kórházi kezelése során kapott fertőzések szövődményeként pedig idegrendszeri fertőzés alakult ki nála. Egészségkárosodása 100 % mértékű. A környezetével érdemi kontaktusa nincsen. Légzését oxigén adásával kell támogatni. Nyelni nem tud, folyamatos nyálleszívásra van szüksége. Szájon át nem táplálható, gyomorszondán át kap tápszert és folyadékot. A felfekvések elkerülése érdekében bőrét ápolni kell. Az I. rendű felperest 2017. április 28-án bocsátották otthonába. Teljes körű ellátásra, ápolásra és gondozásra, 24 órás felügyeletre szorul, amelyet szülei, a II-III. rendű felperesek látnak el.

Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az édesanya az átélt eseményeket hárítani igyekszik, önmagát és a családi körülményeket kedvezőbb szintben tünteti fel. Feszültségre, indulati labilitásra hajlamos, időszakonként teherbíró képessége kimerül, ilyenkor viselkedésében impulzivitás, lobbanékonyság és reaktív súlyos hangulati zavar jelentkezik, amely miatt pszichoterápiás kezelésre lenne szüksége. A III. rendű felperes közepesen súlyos depresszióra utaló tüneteket mutat. Személyiségére hangulati letörtség, nehezkesebb problémamegoldás, feldolgozatlan gyász és bűntudat jellemző, amely ugyancsak pszichiátriai terápiát igényelne. A IV. rendű felperes az I. rendű felperes testvére, akit érzelmileg megviselt nővérenek a balesetből eredő állapota, a család életvitelének megváltozása.

A II. rendű felperes raktári segédmunkásként dolgozott a balesetet megelőzően, amelyből havi bruttó 160.000 forint jövedelme származott. 2016. július 4-től bórdíszművesként bruttó havi 180.000 forint bérért másodállást vállalt volna, munkába állása azonban megghiúsult. A balesetet követően előbb rendes szabadságát töltötte, majd táppénzes állományba került 2016. november 28-tól 2017. augusztus 19-éig, melyet két év fizetés nélküli szabadság követett. 2017. szeptember 1-től havi bruttó 55.800 forint ápolási díjban részesült. A III. rendű felperes a balesetet megelőzően főállásban lakatos munkakörben dolgozott, havi bruttó bére 258.700 forint volt. A baleset után idegállapota miatt 2016. szeptember 19-től több alkalommal volt táppénzes állományban, majd

munkaviszonyát 2018. október 9-én közös megegyezéssel megszüntették. 2019. január 15. és április 14. között 446.999 forint álláskeresői járadékban részesült.

Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a személyiségi jogi jogsértés megállapítására irányuló kereset a Ptk. 2:51. § (1) bekezdés a) pontja szerint kizárólag a jogsértővel szemben érvényesíthető, ezért a felperesek megállapítási kereseteit elutasította. Megállapította továbbá, hogy a felperesek káraiért az alperes a Ptk. 6:535. § (1) bekezdése, valamint a 2009. évi LXII. törvény 27. §-a alapján tartozik helytállni.

A kárigények közül a bizonyítékok értékelése, illetve az alperes perbeli nyilatkozatai alapján az I. rendű felperes javára az alperest havi 300.000 forint ápolási járadék, és 2.200.000 forint lejárt járadék, valamint középárányos késedelmi kamat, gyógyszer, valamint személyes gondoskodás eszközeinek költsége címén havi 125.000 forint járadék, és 2.100.000 forint lejárt járadék és középárányos késedelmi kamat, meghíúsult járművezetői képzés költségeként 40.000 forint és késedelmi kamat, 40.924 forint nyári diák munkából kiesett jövedelem és késedelmi kamat, havi 121.525 forint jövedelempótló járadék, 929.572 forint lejárt járadék és középárányos késedelmi kamat megfizetésére kötelezte. A II. rendű felperes javára gyógyászati segédeszközök költségére az alperes 1.181.087 forint összegű részteljesítését követően még fennmaradt 300.000 forintot és annak késedelmi kamatát ítélte meg.

A II. rendű felperes keresetvesztése tekintetében a bíróság kifejtette, hogy az alperes nem vitatta a felperes keresőtevékenységével való felhagyás tényét, valamint az általa kapott táppénz összegét. Ellenkérelmében kizárólag a főállás mellett létesített másodállás kivitelezhetetlenségét állította. A II. rendű felperes ugyanakkor csatolta munkaszerződését, amely szerint havi bruttó 180.000 forint munkabér illette volna meg. A bíróság álláspontja szerint a munkaviszony létrejöttének kétségbefvonására önmagában nem volt alkalmas a lakóhely, és a két munkahely közötti távolság. A másodállás azon az alapon sem volt megkérdőjelezhető, hogy a felperes éppen a baleset napján állt volna munkába. Az alperes általi indokolt, összefoglaló vitatás hiányában II. rendű felperes számszaki levezetésének érdemi vizsgálatát mellőzte, és 2.300.034 forint, valamint annak középárányos késedelmi kamata megfizetésére kötelezte az alperest. A jövedelempótló járadék igénye tekintetében is utalt arra, hogy a II. rendű felperes részletes levezetését adta elérhető jövedelmének, melyet csökkentett az ápolási díj bruttó összegével. Figyelemmel arra, hogy számszakilag ezt sem vitatta, havi 224.288 forint járadékban, valamint 4.527.632 forint lejárt járadékban és középárányos késedelmi kamatban marasztalta az alperest.

A III. rendű felperes kárigényei közül a bíróság megalapozottnak találta a felperes havi 10.000 forint közlekedési többletköltség, 220.000 forint lejárt járadék és középárányos késedelmi kamat, ugyanilyen összegű rezsi többletköltség, 123.425 forint házátalakítási költség és késedelmi kamat, 31.800 forint masszázstanfolyam költsége és késedelmi kamata iránti követelését. Utalt arra, hogy a III. rendű felperes a munkaviszonya fennállásának idejére keresetvesztését akként számította, hogy a munkaszerződése szerint elérhető jövedelmét állította szembe a táppénz kifizetésekkel, amelyhez hozzá számította az elvesztett jutalom összegét. Tekintettel arra, hogy az alperes vitatása kizárólag a két szülő általi ápolás szükségtelenségére terjedt ki, az alperest erre az időszakra keresetvesztés címén 1.063.989 forint késedelmi kamat megfizetésére kötelezte. A felperes keresetpótló járadék igénye körében utalt arra, hogy az I. rendű felperes 24 órás felügyeletét, ápolását, gondozását a II-III. rendű felperesek közösen látják el. Az I. rendű felperes mozgatása, ápolása, gondozása fizikai megterheléssel jár, arra az édesanya egyedül nem képes. A helyszíni tárgyaláson a bíróság által észlelteket az orvosi szakvélemény is alátámasztotta. A baleset következtében amíg az I. rendű felperes állapotában változás nem következik be, mindkét szülő

általi ápolása, gondozása, felügyelete szükséges. Ez nem jelenti a Ptk. 6:525. § (1) bekezdése szerinti kárenyhítési kötelezettség felróható megszegését. Épp ellenkezőleg, külső szakképzett munkaerő bevonásával mindezen tevékenységek ellátása jóval költségesebb volna. Utalt arra, hogy a III. rendű felperes esetében sem a Ptk. 6:585. §-a szerinti jövedelempótló járadékot kellett megállapítani, hiszen a felperesnek a munkaképessége nem csökkent, csak a munkavégzésére fordítható időtől esett el. A járadék összegének számítása során azonban jövedelempótló járadék megállapítására vonatkozó szabályok voltak irányadók. Az alperesnek a felperes igényével kapcsolatos érdemi nyilatkozata „vitatom a jogalapot és az összecszerűsítést” „kategóriájú műszóhalmazra” terjedt ki, összecszerű levezetést nem tartalmazott, ennek következtében „a pusztába kiáltott szóval” volt egyenértékű. A bíróság ezért elfogadta a felperes levezetését, amely alapján havi 210.840 forint keresetpótló járadék, 1.394.337 forint lejárt járadék és középátlagos késedelmi kamat megfizetésére kötelezte az alperest.

A felperesek sérelemdíj iránti igénye tekintetében a bíróság utalt arra, hogy az I. rendű felperes részére az alperes összesen 8.000.000 forintot megfizetett és további 7.000.000 forintot elismert. Megállapította, hogy az alperes a II-III. rendű felperesek esetében személyenként 2.000.000 forintot fizetett meg és további 4.000.000 forintot ismert el, míg a IV. rendű felperes igényét 2.000.000 forint erejéig elismerte. A baleset következtében az I. rendű felperesnek a testi épséghez, egészséghez fűződő, míg a további felpereseknek az egészséghez fűződő személyiségi joguk, ezen túl valamennyi felperesnek az emberi méltóságból fakadó családi élethez való joga sérült, amely miatt a Ptk. 2:52. §-a szerint sérelemdíjat követelhetnek az őket ért nem vagyoni sérelmekért. Az I. rendű felperes az ítélet tényállási részében részletesen ismertetett súlyos agyi sérülései folytán vigília kóma állapotba került, számtalan orvosi beavatkozáson esett át, amelyek közül egyeseket fájdalomcsillapítás nélkül kellett rajta elvégezni. Ítéletkori egészségi állapotát figyelembe véve kijelenthető „nem kizárván a későbbi pozitív változás lehetőségét”, hogy életét lényegében elvesztette, helyzetének javulására nézve kilátásai minimalizálódtak. Abban, hogy a szenvedések ellenére kitart az életéért folytatott küzdelemben családjának emberfeletti támogatása van segítségére. Kiemelte, hogy a családtagok kapcsolatának szorossága a tanúvallomások szerint az átlagot meghaladja. Idősebb testvérként az I. rendű felperes némiképp szülői szerepet is pótol a IV. rendű felperes baleset előtti életében, ami miatt a baleset a IV. rendű felperest különösen érzékenyen érintette. A szülők figyelme, gondoskodása a baleset óta szinte teljes egészében a nővérére irányul. Lényegében mindhárom támaszát veszítette el egyszerre, a kamaszkort kényszerűségből kihagyva egyedül kell felnőnie. Mindezeket értékelve az általuk elszenvedett hátrányokhoz képest egyik felperes sérelemdíj iránti igényét sem találta eltúlzottnak. Az alperest felperesenként a Pp. 81. § (1) bekezdése és 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (6) bekezdése alapján a pertárgy értékének 10%-ában megállapított ügyvédi munkadíj megfizetésére kötelezte, amelyet az ügy bonyolultságával és a felperesek által előterjesztett beadványok számával és kidolgozottságával indokolt.

Az elsőfokú ítélettel szemben, annak részbeni megváltoztatása, a sérelemdíjaknak az I. rendű felperes esetében 8.000.000 forintra, a II-III. rendű felperesek esetében személyenként 4.000.000 forintra, a IV. rendű felperes esetében 2.000.000 forintra, a II. rendű felperes javára megítélt 2.300.034 forint keresetvesztésnek 392.934 forintra, a lejárt keresetpótló járadéknak 1.593.232 forintra, a folyamatosan fizetendő járadék összegének 74.600 forintra, a III. rendű felperes esetében a munkában állás idejére számolt 1.063.989 forint keresetvesztésnek 132.965 forintra való leszállítása, ezt meghaladóan a III. rendű felperes keresetvesztés iránti igényének teljes elutasítása, és valamennyi felperes esetében a perköltség leszállítása iránt az alperes terjesztett előfellebbezést. Pontosított fellebbezésében kérte azt is, hogy az Ítélet tábla a II-III. rendű felperesek keresetpótló járadéka esetében fizetési kötelezettségét az I. rendű felperes életben létének idejére korlátozza.

Fellebbezésében az alperes alapvetően azt sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság a bizonyítékokat érdemben nem mérlegelte. Álláspontja szerint a sérelemdíj reparációs funkciója az I. rendű felperes esetében nem érvényesülhet, az orvosszakértő szerint ugyanis palliatív ellátásban részesül, a külvilág eseményeinek érzékelésére nem képes. Kifogásolta az ítéletnek azt a megállapítását, hogy a felperes vonatkozásában nem zárható ki a pozitív változás lehetősége, rámutatott, hogy a szakértő ilyen megállapítást nem tett. Álláspontja szerint a jelentős pénzbeli kompenzáció a felperes állapotában javulást nem eredményezhet, azt nem tudja ugyanis örömforrást jelentő tevékenységekre, tárgyakra fordítani, illetve megérteni, hogy személyiségi jogainak megsértése vagyoni elégtétellel kompenzálásra került. Példaként hozta fel, hogy a francia jogalkalmazás egyáltalán nem ítélt meg kárpótlást olyan károsultaknak, akik esetében a reparáció nem lehetséges. Álláspontja szerint az I. rendű felperes javára megítélt sérelemdíj azon károsultakhoz képest is eltúlzott, akiknek a tudata átfogja, hogy baleseti egészségkárosodásuk miatt önálló életvitelre nem képesek.

Hangsúlyozta, hogy a II-III. rendű felperesek részére megítélt sérelemdíj olyan károsultak javára megállapított kártérítések összegének felel meg, akik maguk szenvedtek 100% mértékű, vagy ahhoz közeli egészségkárosodást. A szülők pszichés fájdalma családi segítséggel egyéni feldolgozás útján enyhíthető, és a lefolytatott bizonyítás szerint a szülőket a család támogatja, a családi egység és a házastársi kapcsolat nem bomlott fel, házaseletük továbbra is rendszeres. Utalt arra is, hogy a II. rendű felperes pszichés állapotára kiható, balesetet megelőző traumatikus élmények nem róhatóak a terhére.

A keresetvesztés iránti igények körében arra hivatkozott, hogy a II. rendű felperes egyetlen napig nem élt a keresetében előadottak szerint, ennek hiányában pedig nem igazolható, hogy a lakóhelye és a két munkahelye közötti távolságra figyelemmel, a két gyermek és a háztartás vezetése mellett másodállásban helyt tudott volna állni. Az I. rendű felperest a II. rendű felperes gondozza. Az eljárás során pedig a III. rendű felperes nem bizonyította, hogy házastársa mellett milyen feladatokat lát el, amely miatt még részmunkaidőben sem képes munkát végezni. Álláspontja szerint az orvosszakértői vélemény nem támasztja alá az ítéletnek azt a megállapítását, hogy az I. rendű felperes ápolását, gondozását és felügyeletét két személynek kell biztosítania napi 24 órában, és azt sem bizonyították a felperesek, hogy az I. rendű felperes ellátása külső szakképzett munkaerő bevonásával jóval költségesebb volna. Fenntartotta ezért, hogy a III. rendű felperes kárenyhítési kötelezettségét megszegte azzal, hogy feladta munkáját, figyelemmel arra is, hogy az I. rendű felperes ápolásába más családtagok is rendszeresen besegítenek.

A IV. rendű felperes javára megítélt sérelemdíjat arra figyelemmel tartotta eltúlzottnak, hogy a pszichológusi vélemény szerint a felperes testi, értelmi, erkölcsi fejlettsége életkorának, iskolázottságának megfelel. A felperes elmondása szerint nem érzi úgy, hogy szüleitől kevesebb figyelmet kapna, és a szakértő szerint a baleset miatt jelentős trauma nem érte.

A perköltség leszállítását azzal az indokkal kérte, hogy a II-III. rendű felperesek vonatkozásában a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés b) pontja alkalmazandó. Utalt arra, hogy a jogalapot túlnyomó részben nem vitatta, kizárólag az összecszerűség tekintetében volt a felek álláspontjában eltérés. Egyes tételeket azonban már peren kívül elismert és részben megtérített, és járadékot is folyósított. A felperesek beadványait a többszörös ismétlés jellemezte, képviselőjük pedig csak négy érdemi tárgyaláson vett részt. Tekintettel arra, hogy a perköltség felperesenként került felszámításra, az előterjesztett beadványokat is felperesenként kellett volna a bíróságnak értékelnie. Álláspontja szerint a IV. rendű felperes esetében az IM rendelet 3. § (2) bekezdés a)

pontja alkalmazandó, mert a pertárgyérték nem haladta meg a 10.000.000 forintot, és rá vonatkozó bonyolult, nagy terjedelmű iratok nem is kerültek előterjesztésre.

Az I-IV. rendű felperesek fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult.

A felperesek szerint az elsőfokú bíróság a bizonyítékok értékelése, a körülményeikről a helyszíni tárgyaláson történt személyes meggyőződése alapján megalapozott döntést hozott. Kifejtették: téves alperesnek az az okfejtése, hogy kómas betegnek nem jár sérelemdíj. A Ptk. miniszteri indokolása szerint a sérelemdíj a személyiségi jogok megsértésének vagyoni elégtétellel történő kompenzációja és egyben magánjogi büntetés is. Az I. rendű felperesnek a testi épséghez és egészséghez fűződő joga mellett az emberi méltósághoz való általános személyiségi joga is sérült. Az emberi méltóság minden embert egyenlően megillet, a sérelem folytán a személyiség értéke nem csökken. Kómas állapot esetén a hátrány a tudat elvesztésében, magának a szubjektumnak a megszűnésében áll. A sérelmet felfogni nem tudó személy esetében ezért nincs alapja a tudatállapoton alapuló megkülönböztetésnek. Az alperes francia joggyakorlatra való hivatkozása irreleváns és hiányos is, hiszen nem derül ki, a francia bíróság a hozzátartozók számára milyen összegű kártérítést ítélt meg. Az alperes továbbá irattellenesen hivatkozik arra, hogy a felperes állapotában a szakvélemény szerint javulás nem várható.

Álláspontjuk szerint a II. rendű felperes tekintetében az alperes ugyancsak tévesen értelmezi a szakvéleményt és abból okszerűtlen következtetéseket von le. A II. rendű felperes önfeláldozó gondozásának köszönhető ugyanis, hogy gyermekük még életben van, de ez semmiképpen sem jelenti azt, hogy állapotát elfogadta volna. Az elmeorvosszakértő is megállapította, hogy a II. rendű felperes érzelmileg és hangulatilag labilis, az eseményeket háritani igyekszik, önmagát és a családi körülményeket lényegesen kedvezőbb színben tünteti fel. Az I. rendű felperest saját alvászavarának rovására látja el, úgy, hogy munkáját, szabadidős és baráti kapcsolatait feladta. Pszichoterápiás kezelésre azért nem tud eljárni, mert lánya állapota nem teszi lehetővé a rendszeres kezeléseken való részvételét, mivel az ápolási feladatokat a hozzátartozók egyedül nem vállalják. Azt a tényt, hogy a II-III. rendű felperesek nem váltak el, sérelemdíjat csökkentő pozitívumként értékelni nem lehet. Hangsúlyozták, hogy a II. rendű felperes az F/31. alatt csatolt munkaszerződésével igazolta, hogy börtönművesként dolgozott volna, így a másodállásból eredő jövedelemvesztése a balesettel összefüggésben keletkezett. Másodállásban már a balesetet megelőzően is dolgozott hétvégente, csak 2016. július 4-ével jelentették volna be napi 4 órás munkakörbe.

A felperesek rámutattak arra, hogy a II. rendű felperes egyedül nem képes ellátni gyermeküket napi 24 órában, erre figyelemmel vesz részt - állását feladva - a gyermek ápolásában a III. rendű felperes, akinek napi szinten az orvoshoz járás, a gyógyszerek felírása és kiváltása is a feladata. A szakvélemény szerint a III. rendű felperes hangulata labilis, közepesen súlyos depresszív tüneteket mutat. Lánya állapota megviseli, állandó félelemben, rettegésben él. A házastársak között az intimitás minimálisra csökkent, hiszen a II. rendű felperes a gyermekével alszik egy szobában. Utaltak arra, hogy az iratokkal, a szakvéleménnyel és az emberi teljesítőképességgel is ellentétes az az alperesi állítás, hogy az I. rendű felperes ellátásához nem szükséges napi 24 órában két személy. Hangsúlyozták, hogy gyermekük fertőzöttsége miatt nem találtak olyan embert, aki ápolását vállalta volna. Kiemelték továbbá, hogy a helyszíni tárgyalás alkalmával az elsőfokú bíró is rögzítette, hogy a II. rendű felperes meghallgatásának ideje alatt is négy-öt alkalommal szükség volt váladékleszívásra. Az alperesnek a kárenyhítési kötelezettség megszegésére való hivatkozása az F/16 alatt 2018. február 27-én becsatolt betegápoló szolgálat díjaihoz képest is téves.

Álláspontjuk szerint az alperes arra is tévesen hivatkozik, hogy a IV. rendű felperest a szakértő szerint jelentős trauma a balesettel összefüggésben nem érte. Utaltak arra, hogy a baleset idején a IV. rendű felperes 12 éves volt. A szakértőnek elmondta, hogy testvére balesete után gondolt arra, hogy életének így nincs értelme. A pszichológiai explorációból az is kitűnik, hogy problémáit az iskolatársaival beszéli meg, mert szüleit nem akarja azokkal terhelni. Testvére balesete a személyiségére kihatott és életvitelét is jelentősen befolyásolta. Félelmeivel, fájdalmaival magára maradt, édesanyjának nem jut rá ideje. A baleset óta pedig a család sehova nem jár, és barátok sem jönnek a házba. Álláspontjuk szerint az elsőfokú bíróság az elszenvedett hátrányaikat helyesen vette számba, és az általa meghatározott sérelemdíj megfelelően tükrözi a káreset idején érvényesülő ár-és értékviszonyokat, és arányosságot mutat a hasonló ügyekben megítélt nem vagyoni kártérítés összegével is valamennyiük esetében.

Fellebbezés hiányában az I. rendű felperes esetében 8.000.000 forintot, a II-III. rendű felperesek esetében személyenként 4.000.000 forintot, a IV. rendű felperes esetében 2.000.000 forintot meghaladó sérelemdíj, és a II. rendű felperes esetében 392.934 forintot meghaladó keresetvesztés, havi 74.600 forint és 1.593.232 forint lejárt járadékot meghaladó keresetpótló járadék, a III. rendű felperes esetében 132.965 forintot meghaladó keresetvesztés, az érintett kártételek után fizetendő késedelmi kamat, a perköltség és illeték kivételével a Pp. 228. § (4) bekezdése értelmében az ítélet marasztaló, illetve keresetet elutasító rendelkezései is jogerőre emelkedtek első fokon.

Az alperes fellebbezése a II-IV. rendű felperesekkel szemben részben alapos, az I. rendű felperessel szemben alaptalan.

Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a balesettel okozati összefüggésben az I. rendű felperesnek a Ptk. 2:43. § a) pontjában nevesített testi épséghez, egészséghez, a II-IV. rendű felpereseknek az egészséghez, ezeken felül valamennyiüknek a családi életéhez fűződő személyiségi joguk sérült. A felperesek ezért a Ptk. 2:52. § (1)-(2) bekezdésének megfelelően további hátrány bizonyítása nélkül sérelemdíjra tarthattak igényt az őket ért nem vagyoni sérelmekért. A Ptk. 2:52. § (3) bekezdése szerint a bíróságnak a sérelemdíj mértékét az eset körülményeire - különösen a jogsértés súlyára, ismétlődő jellegére, a felróhatóság mértékére, a jogsértésnek a sértettre és a környezetére gyakorolt hatására - tekintettel kellett meghatároznia.

Az elsőfokú bíróság az I. rendű felperes esetében helyesen állapította meg a bekövetkezett jogsértés súlyát és hatását, valamint az elszenvedett sérelmekkel arányban álló sérelemdíj mértékét is. Az Ítélet tábla az elsőfokú ítélet tényállási részében rögzített hátrányok megismétlése nélkül csupán arra mutat rá, hogy az I. rendű felperes fiatalon szenvedett súlyos agysérülést, aminek következtében vigil kómás állapot maradt vissza, az önálló életvitel lehetőségét lényegében véglegesen elvesztette, folyamatos ápolásra, felügyeletre szorul, egészségkárosodása 100% mértékű. Számos alkalommal végeztek el műtéteket rajta, kórházi kezelése során szövődményes fertőzéseket kapott. A fellebbezésben foglaltakra figyelemmel az Ítélet tábla még azt emeli ki, hogy a károsult tudatállapota a személyiségi jogok érvényesítésének módja szempontjából bírhat jelentőséggel [Ptk. 2:54. § (1)-(2) bekezdése], azonban sem a személyiségi jogsértés bekövetkezésének megítélését, sem a jogsértés szankcióinak alkalmazhatóságát nem befolyásolja a magyar jog szerint. A tudat elvesztését a bíróságnak a sérelemdíj mértékének a meghatározása során is értékelnie kell, és az - az alperes hivatkozásával szemben - a sérelem súlyossága folytán éppen a nagyobb összegű sérelemdíj megállapítását indokolja.

Az alperes által a II-IV. rendű felperesek esetében megjelölt sérelemdíj a felperesek balesettel összefüggésben bekövetkezett, az elsőfokú ítélet tényállásában ugyancsak részletesen és helyesen



rögzített pszichés állapota, a szülők I. rendű felperes ellátásával kapcsolatos folyamatos igénybe vétele, illetve a baleset előtti életvitelük feladása és kényszerűségből a kialakult helyzethez igazítása miatt nem jelentene az elszenvedett hátrányokkal arányos kompenzációt. A család összetartó ereje sem értékelhető a károkozó előnyére, és az alperes hivatkozásával ellentétben az elsőfokú bíróság ténylegesen nem vette figyelembe a II. rendű felperes balesetet megelőző pszichés állapotára kiható körülményeket a sérelemdíj megállapítása során. A jogsérelmek hatását alapvetően a károsultak egyedi körülményei alapján kell a bíróságnak felmérnie, mérlegelése a Pp. 206. § (3) bekezdésének azonban csak abban az esetben felel meg, ha a bizonyítottan elszenvedett sérelmeket a balesetkori élet- és értékviszonyoknak és az ítélkezési gyakorlatnak is megfelelően súlyozza.

Az I. rendű felperes sérüléséből eredő súlyos állapotára figyelemmel az alperes rész-teljesítéseivel együtt összesen 30.000.000 forint sérelemdíj a balesetkori élet- és értékviszonyokhoz képest nem volt eltúlzott, az Ítélet tábla annak leszállítására nem látott indokot. A II. rendű felperes sérelemdíjának a már teljesítettel együtt, összesen 12.000.000 forint, a III. rendű felperes sérelemdíjának 10.000.000 forint, illetve a IV. rendű felperes sérelemdíjának 6.000.000 forint való leszállításának indokát a sérelmekhez képest a balesetkori élet- és értékviszonyok és az ítélkezési gyakorlat figyelembe vétele képezte.

Az alperes ugyanakkor az ítéletnek a II-III. rendű felperesek keresetveszteségének megtérítésére kötelező rendelkezéseit alaptalanul támadta. Az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján megalapozottan jutott arra a következtetésre, hogy felperesek a balesettel okozati összefüggésben estek el jövedelmüktől, és az alperes perbeli nyilatkozataihoz képest a csatolt okirati bizonyítékok alapján helyesen határozta meg káruk mértékét is. A II. rendű felperes esetében az Ítélet tábla azt emeli ki, hogy a csatolt munkaszerződés igazolta, hogy a felperes a ... International Bt-nél 2016. július 4-től kezdődően napi négy órás munkaviszony alapján havonta bruttó 180.000 forintot keresett volna. Emellett **B. M.-né** tanú vallomása alátámasztotta, hogy a felperes már a baleset előtt is vállalt másodállást. A III. rendű felperes személyes előadása szerint a II. rendű felperest két hónapig péntek délutánonként és szombatonként foglalkoztatták bórdíszművesként, ilyen előzmények után döntöttek úgy a munkáltatóval, hogy munkaszerződést kötnek. Mindezekre figyelemmel az elsőfokú bíróság helytállóan következtetett arra, hogy baleset hiányában a II. rendű felperes a másodállásból származó jövedelmére is biztosan szert tett volna.

A szakértő megállapította, hogy az I. rendű felperes teljes körű ellátásra, ápolásra, gondozásra és 24 órás felügyeletre szorul. Légzését oxigén adásával kell támogatni, folyamatos nyálleszívásra van szüksége, szondán keresztül kap tápszert és folyadékot, szájon át nem táplálható. Bőrét ápolni kell a felfekvések elkerülése érdekében, állapotának szinten tartásában ezért szerepe van - a tanfolyam elvégzése óta a III. rendű felperes által végzett - masszázsnak. Az ápolását elsődlegesen végző II. rendű felperes ugyanakkor gerincproblémája miatt 5 kg-nál többet nem emelhet, az I. rendű felperes mozgását segítséggel kell végeznie.

Önmagában a 24 órás felügyelet szükségességéből következik, hogy azt ugyanaz az egyetlen ember folyamatosan nem képes ellátni. **B. M.-né** tanúvallomása a III. rendű felperesnek az I. rendű felperes ellátása körében végzett tevékenységeit alátámasztotta. Az előzőekben részletezett speciális körülmények pedig anélkül is igazolták a III. rendű felperes gondozásban való szerepvállalásának indokoltságát, hogy a szakértő külön meghatározta volna, hogy a sérült gyermek ápolását hány személynek kell egyszerre, vagy egymást váltva végeznie. Egy kómában lévő gyermek részére otthoni környezetben közeli hozzátartozók által biztosított ápolás-gondozás semmilyen egészségügyi intézmény, vagy fizetett szakápoló által nyújtott ellátáshoz nem mérhető. A szülő pedig nem köteles anyagi szempontok mérlegelésére a saját maga által nyújtott és a fizetett

szolgáltatás igénybe vétele közötti választása során. Az Ítéltábla ezért egyetértett az elsőfokú bírósággal abban is, hogy a III. rendű felperes részéről az ápolás érdekében a munkahely feladása nem volt kárenyhítési kötelezettség elmulasztásaként értékelhető. Kiemeli egyúttal, hogy a hozzátartozók által ténylegesen nyújtott és a szakemberek által végezhető szolgáltatásokat összességükben kell értékelni, és ennek során nem hagyható figyelmen kívül, hogy a III. rendű felperes által végzett masszázs révén a felpereseknek ilyen jellegű szolgáltatás igénybe vételével kiadásuk nem merül fel.

A II-III. rendű felperesek az alperes keresetpótló járadékban való marasztalását nyugdíjkorhatáruk eléréséig kérték, melyhez képest a járadék véghatáridő nélküli megállapításával az elsőfokú bíróság a Pp. 215. §-ának szabályát sértette. Az alperes a másodfokú tárgyaláson kiegészített, illetve pontosított fellebbezési kérelmében kifogásolta először a véghatáridő hiányát. Tekintettel arra, hogy a határidőben benyújtott fellebbezésében a keresetvesztésben való marasztalását kizárólag a másodállásból származó jövedelem figyelembe vétele miatt támadta, ez a II. rendű felperes esetében a Pp. 247. § (2) bekezdése szerint a fellebbezés meg nem engedett kiterjesztésének minősült. Ezzel szemben a III. rendű felperes vonatkozásában eljárásjogi akadálya nem volt a véghatáridő alkalmazásának, ugyanis az alperes fellebbezési kérelme eredetileg is a járadékfizetés teljes elutasítására irányult. Az alperes által megjelölt esemény ugyanakkor bizonytalansága folytán a teljesítés véghatáridejeként nem volt elfogadható, az Ítéltábla ezért a kereset szerint - a fellebbezési tárgyaláson pontosított időpontig - korlátozta az alperes járadékfizetési kötelezettségét. Megjegyzi egyúttal, hogy a járadék alapjául szolgáló körülmények lényeges megváltozása esetén a Pp. 230. § (1) bekezdése szerint bármelyik fél keresetet indíthat a szolgáltatás mennyiségének és időtartamának megváltoztatása iránt.

Az elsőfokú bíróság által a felperesek javára megállapított magasabb összegű ügyvédi munkadíj a per tárgyára tekintettel a viszonylag magasabb perérték ellenére, és a felperesek együttes képviselete miatt sem volt indokolt. Az Ítéltábla ezért - a II-IV. rendű felperesek esetében a pernyertességük megváltozott arányára is figyelemmel - azt a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a-b) pontjai szerinti mértékre leszállította, annak kiemelésével, hogy valamennyi felperes esetében a Pp. 81. § (2) bekezdése került alkalmazásra. Az Ítéltábla továbbá alperest az összesen mintegy 20 %-os pernyertességével arányos kereseti illeték és állam által előlegezett költség megtérítésének kötelezettsége alól mentesítette, és úgy rendelkezett, hogy ezeket a felperesek személyes költségmentessége folytán a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a alapján az állam viseli.

A kifejtettekre tekintettel az Ítéltábla a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta.

Az Ítéltábla az I. rendű felperes esetében a Pp. 78. § (1) bekezdése, a további felperesek esetében a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján kötelezte az alperest a felperesek képviselőjének a fellebbezési eljárás munkaigényével arányos, áfát tartalmazó ügyvédi munkadíja megfizetésére. A fellebbezési illeték viselése felől pedig az Itv. 74. § (3) bekezdése alapján alkalmazott 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1)-(2) bekezdése és 14. §-a alapján határozott.

Budapest, 2019. szeptember 10.

Világhyiné dr. Böcskei Terézia s.k.

a tanács elnöke

dr. Csóka István s.k.  
s.k.  
előadó bíró

dr. Lente Sándor  
bíró